

Strieborná zberateľská minca s tematikou nenásilného spontánneho odporu občanov proti vstupu vojsk Varšavskej zmluvy v auguste 1968

Pri príležitosti 50. výročia vstupu vojsk Varšavskej zmluvy do Československa vydala Národná banka Slovenska 9. augusta 2018 mincu, ktorá pripomína nenásilný spontánny odpor občanov, ktorý okupácia vyvolala.

*Minca realizovaná podľa návrhu
prof. Mgr. art. Patrika Kovačovského*

Koncom šesťdesiatych rokov 20. storočia sa v Československu rozvinulo celospoločenské hnutie za demokratizáciu komunistického režimu, čo s obavam sledovalo sovietske vedenie. Začiatkom augusta 1968 na porade predstaviteľov komunistických krajín v Bratislave bolo prijaté vyhlásenie, že „ochrana a upevnenie socialistických vymožeností sú spoločnou internacionálnou povinnosťou všetkých socialistických krajín“. Súčasne vedeniu Komunistickej strany Sovietskeho zväzu odovzdali tzv. pozývací list podpísaný predstaviteľmi vláducej Komunistickej strany Československa, ktorý mal dať prípravovému vojenskému zásahu zdanie legitimity. Invázia vojsk Varšavskej zmluvy sa uskutočnila v noci z 20. na 21. augusta 1968. Intervencia zastavila reformný proces a začala obdobie známe ako normalizácia. Okupácia ČSSR rezonovala v celom svete a spontánny odpor obyvateľstva zachytili domáce i svetové médiá. Nesúhlas s okupáciou prejavovali občania na verejných zhromaždeniach i individuálnymi akciami, z ktorých natrvalo najvýraznejšie rezonuje tragický čin upálenia sa Jána Palacha a viacerých jeho nasledovníkov. Odpor obyvateľstva v rôznych formách pretrvával až do odchodu okupačných vojsk z Československa v roku 1991. Zásadové postoje tisícov ľudí v tomto období na mnoho rokov negatívne ovplyvnili nielen ich životy, ale aj životy ich blízkych.

Na výtvarný návrh mince vyhlásila Národná banka Slovenska v júni 2017 verejnú anonymnú súťaž. Do súťaže bolo predložených štrnásť výtvarných prác od trinástich autorov. Komisia na posudzovanie výtvarných návrhov pamätných mincí a zberateľských mincí ich hodnotila v septembri 2017. Jej odborným poradcom v procese hodnotenia bol PhDr. Slavomír Michálek, DrSc., riaditeľ Historického ústavu SAV.

Komisia skonštatovala, že žiadny z hodnotených návrhov nie je na takej výtvarnej úrovni, aby mu navrhla udelenie prvej alebo druhej ceny. Dva návrhy – autorov prof. Mgr. art. Patrika Kovačovského a akad. soch. Zbyňka Fojtů odporučila na udelenie tretej ceny. Návrh akad. soch. Zbyňka Fojtů súčasne odporučila na realizáciu mince. Banková rada NBS schválila na realizáciu výtvarný návrh prof. Mgr. art. Patrika Kovačovského.

Averz jeho návrhu je členený do pravidelných horizontálnych línií zobrazujúcich zábrany z ostnatého drôtu s dominantnou číslou 68 na pozadí. Symbolika ostnatého drôtu výstižne vyjadruje realitu rokov normalizácie, ktoré nasledovali po invázii. Na reverze je zobrazený fragment fotografie Ladislava Bielika „Muž s odhalenou hruďou pred okupačným tankom“, ktorá zachytáva výjav z 21. augusta 1968. Fotografia bola publikovaná mnohými svetovými agentúrami a stala sa symbolom slovenského odporu proti okupácii. Jednotiacim kompozičným prvkom s averzom je veľkoplošná číslica 50, doplnená o údaj „výročie“.

Na výtvarnom návrhu akad. soch. Zbyňka Fojtů je na averze zobrazený tank a pod jeho pásmi obrys mapy Československa. Návrh je vertikálne členený hlavňou tanku. Reverz je tiež vertikálne členený hlavňou tanku. Ostatná plocha mincového poľa je zaplnená sústavou fragmentov holých rúk, ktoré sú komponované v geste odporu.

Strieborná zberateľská minca s priemerom 34 mm a hmotnosťou 18 g bola vyrazená zo striebra s rýdzosťou 900/1000 v Mincovni Kremnica. Na hrane je razbou do hĺbky dvakrát uvedený nápis „• 21. AUGUST 1968“. Zo schváleného limitovaného počtu 11 000 kusov mincí bolo vyrazených 2 850 kusov v bežnom vyhotovení a 6 650 kusov vo vyhotovení proof.

*Dagmar Flaché
Foto: Štefan Fröhlich*

3. cena akad. soch. Zbyňek Fojtů